

CLUB 11, Onzè col·loqui lingüístic de la Universitat de Barcelona (15 de desembre de 2003). — El col·loqui d'enguany, celebrat a l'Aula Magna de la Universitat de Barcelona el dia 15 de desembre de 2003, ha versat sobre les *Noves tecnologies aplicades a la dialectologia*. Com qualsevol disciplina actual, la investigació i els estudis sobre dialectologia han canviat molt en els darrers decennis, gràcies a la utilització de les eines informàtiques. El CLUB 11 ha volgut reflectir aquests canvis metodològics ingents en el camp de la dialectologia, que va adquirir un gran impuls a finals del segle XIX. Però és evident que tant la metodologia com els diferents recursos emprats han variat moltíssim, darrerament. La llibreta de camp, on l'enquestador recollia pacientment en transcripció fonètica el valuós material donat per l'informador, va ser substituïda més endavant per l'enregistrament en magnetòfon o en casset i, últimament, pel minidisc, el DVD o el vídeo digital. I els resultats es poden difondre a través d'Internet o en suport digital, mitjançant el CD-ROM o el DVD, a més de continuar-los presentant en els atlas convencionals de gran format sobre paper.

Al matí Gotzon Aurrekoetxea va parlar sobre *El atlas lingüístico vasco: 20 años de innovación tecnológica*. L'ús de la informàtica ha permès de sistematitzar totes les dades dialectològiques, que es van començar a introduir el 1984: el qüestionari, les localitats... El qüestionari es va completar amb una fitxa, on es donava tant informació lingüística (recollida de dades), com informació etnolingüística (final d'una vida tradicional, amb arts artesanals que

han desaparegut, refranys, narracions mitològiques, creences, modismes populars, cançons populars...). També es va plantejar el problema de com introduir les dades fonètiques a l'ordinador. Va ser necessària la creació dels signes fonètics i la manera d'introduir-los, amb una tauleta digitalitzadora, i la posada a punt de les dades, que porta a la lematització, la seqüenciació i, finalment, a l'elaboració del mapa.

Pilar García Mouton va fer referència a *El atlas de Castilla la Mancha y el ALIR: un acercamiento a las nuevas tecnologías*, presentant-se com una dialectòloga tradicional que s'ha anat introduint en les noves metodologies. El 1987 va presentar el projecte de *El atlas lingüístico y etnográfico de Castilla la Mancha*, referit a una zona de transició, en el qual es van fer dues innovacions metodològiques importants: s'hi introdueix un informant-dona, a més de l'home, i es fan enquestes sociolingüístiques a les ciutats. Van fer servir el programa informàtic ATLANTE, concebut per a cartografiar les dades dialectològiques i per a investigar sobre les dades cartografiades, que usa l'alfabet mixt, però també pot usar l'AFI. I permet accedir a tres bases de dades: a les dades pròpiament dites, a les dades dels informants i a la base de respostes, tant en ortografia com en transcripció fonètica.

Ton Goeman es va referir a *Dutch Dialectology; new technologies-new questions* i va parlar, per tant, de l'aplicació de les noves tecnologies a la dialectologia holandesa, tenint en compte els antecedents i la dialectologia més recent, basada en noves tècniques i nous projectes. Respecte a les noves tecnologies, va fer referència a l'ús dels ordinadors, amb text i so, a l'elaboració dels mapes, a l'anàlisi de la variació i a l'anàlisi del so. La dialectologia holandeso-flamenca va començar aviat, i s'hi va treballar de 1925 a 1980. Actualment, s'està treballant en un atlas dialectològic fonològic, morfològic, sintàctic i dialectomètric.

Esteve Clua va parlar de *El mètode dialectomètric: aplicació de l'anàlisi multivariant a la classificació de les varietats del català*, recalcant que a principis dels anys setanta es van desenvolupar molts mètodes dialectals quantitius, que van rebre el nom de dialectometria, és a dir, anàlisis estadístiques multivariants. Així, la dialectometria es caracteritza per la distància lingüística, per la quantificació de les similituds o les diferències lingüístiques entre individus, poblacions o grups de poblacions. El seu inici es deu a Hans Goebel, de la Universitat de Salzburg, i va néixer amb la intenció de minimitzar el grau de subjectivitat basada en alguns trets lingüístics determinats, com per exemple les isoglosses, establertes, de fet, a partir de massa pocs trets lingüístics. Com més dades s'usin, es rebaixa la subjectivitat. Per tant, s'usen dades al més completes i representatives possible. S'inicia l'estudi treballant les dades de l'entrevista, i se segueix amb l'anàlisi lingüística, la taula de comparació, la mesura de similitud, la matriu de similitud, l'algorisme de classificació, la representació dendrogràfica i, finalment, s'estableix una taula de comparació. L'anàlisi lingüística es fa des de la fonètica, la fonologia i la morfologia generatives.

A la sessió monogràfica de la tarda van intervenir Hans Goebel, *Una mostra d'atles sonor: l'ALD-I*, Jaume Corbera, *Els arxius audiovisuals de les Illes Balears* i M. Pilar Perea, *Els mapes electrònics i els mapes sonors*. En tots tres treballs s'incorpora, d'una manera o altra, el material sonor en la investigació dialectològica, de gran utilitat per a poder "sentir" el que abans era simplement la transcripció fonètica.

Tot el col·loqui va fer veure els enormes canvis que ha comportat la informàtica en els estudis dialectològics, que han passat de ser d'una elaboració manual i lentíssima a una anàlisi rigorosa, molt més àgil i fidedigna. [M. B. i C.]